

● MIKEL SAIZ

Lourdes Zoko

Fitxa

32 urte
Iruñean jaio eta
Otsagabian bizi
Kultura dinamizatzailea

16 URTE ZITUENEAN-EDO HASI ZEN EUSKARA ikasten, «motibazio handiarekin», Lourdesek berak dioenez. Batez ere, bere lan harremanetan egiten du euskaraz. Zaraitzu eta Erronkariko kultur dinamizatzailea da, eta orpo orpo lan egiten du euskara teknikari Jone Usozekin.

Lourdesek ez du familian inoiz zaraitzuerarik entzun. Gurasoak Otsagabikoak dira, baina Iruñera joan zi-

● MIKEL SAIZ

Hiltzear dagoelako

ren lan egitera. Hantxe jaio zen Lourdes. Eta gero, gurasoen kontrako bidea egin zuen, duela lau urte Otsagabira itzuli baitzen lanera. Eta bere atzetik, gurasoak.

Lourdesek uste du ez duela zaraitzueria ikasiko, ez behintzat hitz egite-

ko gai izateko adina. Baina ziur da nozio batzuk eskuratuko dituela. «Zaraitzueria ikasi nahi dut gurea den zerbait delako, hiltzear dagoelako eta, besterik gabe, zerbait berria ikas-teko», erran du. «Erromantizismo apur bat dago horretan».

onisiaren bidetik

Artola adierazi du Marinak. «Zaraitzueria berpiztea oso zaila da. Ibar honetan geroz eta bizilagun gutiago gaude, eta guti horien artean euskaldunak are gutiago gara. Nahiko lan izanen dugu euskara batua berreskuratzen. Hori lortuz gero, ongi. Zaraitzuerak batua aberasteko balioko digu».

itor Arana

● ZARAITZUERA HIZTEGIKO EGILEA

«Zaraitzueria hilda dago, baina ez da ezinezkoa ikastea»

LEGAZPIN JAIO ZEN 1963AN. HAMASEI URTE lueterik idazten hasi zen, eta egun, idazteko bizi da. Haur literatura idazten du gehienbat, baita helduendako ere, eta oraindik ez du baztertzeko. Itzultzaile lanean ere ibilia da. Euskara da bere pasioa. Egun Nafarroako euskalki hilekin liluratu-tzen da.

Esperanto - Euskara hiztegia egin du-zu.

Eskuz egin dago. 30.000 hitzeko liburu bat da. Orain ordenagailuan sar-tzen ari naiz. Presarik ez dago.

Eta erronkariaraz zein zaraitzueraz hitz egiteko gai zara.

Jakin badakit, baina ez dut batere aukerarik hitz egiteko. Orainsu arte. Antonia Zaraitzueria aurkitu eta harekin asko ikasteko gaitasuna benetan hitz egiteko aukera izan dut. Eta beste hiztun bat ere agertu zaigu. Hiztegia egiten ari ginenean, Mari Cruz Esareren berri izan nuen. Irunberrin bizi da, baina Jaurrietakoa da sortzez. Ikasliburu-erako lana Mari Cruz eta Antoniaren ekarpenekin egiten ari naiz.

Zer izan da zuretako Antoniarekin hitz egiteko ahal izatea.

Nik erronkariaraz eta zaraitzueraren hiztegiak beti paperean jaso ditut. Hiztegi bat aurki nezakeela jakin nuenean, niretzat oso bitxia izan da zaraitzueraren hiztegi bat aurkitzea. Horrela, Antoniaren eta bion arteko lankidetzaren sortu zen; oso azkar adiskidetasun bihurtu zena. Lana oso atsegina izan da. Euskalki bat ikasten duzunean, euskara bera aberasten duzu, modu pertsonalean ikaragarri, gainera, euskalkie-tan aldaerak-eta egoten direlako, arau ezberdinak, funtzionamendu ezberdinak. Niretzat oso bitxia izan da zaraitzueraren hiztegi bat aurkitzea (abere > abre) eta erakusle-tako hiztegi bat aurkitzea (kau, kori, kura) entzutea.

● INAKI URANGA

Paperean oso polita da, baina are politagoa entzundakoan. Horrez gain, ez nuen pentsatzen adin horretako emakume batetikiko adiskidetasuna izan nezakeenik.

Idatzia duzu zaraitzueria aspaldi utzi ziola komunikabide izateari. Baina, behintzat, zu Antoniarekin izan zaren momentu horietan komunikabide izan da.

Bai, baina... ez. Errealitateari ez zaizkio begiak itxi behar. Zaraitzueria hilda dago. Niri egundoko pena ematen dit. Koldo Zuazok bere euskalkien azken mapan zaraitzueria margotuta dauka, eta hori irreal da. Askotan sentitzen dut, baina hala da. Hiztun bat gelditzen den bitartean euskalkia bizirik dagoela esan dezakezu, baina, nire ustez, komunikabide izateari uzten dion hizkuntza edo dialektoa ez dago bizirik. Pertsona baten baitan dago, eta nolabaiteko bizikera bada hori. Eta, aizu!, zergatik ez?, izan daiteke ikastaro honetan bikote bat, elkarrekin bizitzeko proiektua

duena, eta ikasten duena eta erabakitzen duena etxean zaraitzueraz egitea; eta, orduan bai, egongo litzateke zaraitzueria bizirik etxe horretan. Zorionez, ongi dokumentatuta dago euskalkia. Eta ez da ezinezkoa ikastea.

Zuk erronkariara ikasi duzu, zaraitzueria ikasi duzu. Hurrengoa, aezkera?

Egia esan, orain harrapatu nauzu Izarbeibarko hiztegia bukatzen. Gares inguru horretan ez dago hiztunik. Beraz, testuek esaten dutenari amen. Oso testu guti dau-de, gainera. Baina bila hasita, aurkitu ditut testu berriak. Oso pozik nago. Hiztegi poli-ta aterako da, 2.000 bat hitzekoa. Hurrengo urtean argitaratuko dugu.

Gipuzkoan ez al dago halakorik iker-tzeko?

Egia esan, guretzat, giputzentzat, hain arrunta da gipuzkera, sorpresa handirik ez dugula aurkituko. Hala ere, badira zen-bait. Nik, adibidez, 18 urterekin jakin nuen Legazpiko euskaran nor-nori adizkietan plurala ez zela erabiltzen.

Nafarroako Gobernuari, bistan denez, euskalkiak aztertzea eta gordetzea in-teretsatzen zaio. Baina euskara biziare-kin ez du horrela jokutzen. Zein iritzi duzu horren inguruan?

Munduko gauzarik natura-lena da euskara ongi beu-reganatu duen garestar-rak Garesko euskara nolakoa zen jakin nahi izatea. Horretarako baliabideak argitaratu behar dira. Nafarroako Gobernuak euskalkiekiko jarrera ego-kia azaltzen badu, hori ona da, besterik gabe. Euskara bi-ziari dagokionez, garai hobe-ak etorriko dira. Nafarroako Gobernuak berezkoa izango du jarrera hori aldatzea, Nafarroan euskararen alde-ko jarrera nagusituz baitoa. Hori ona da. Mo-mentuan mo-mentuko Go-bernuak euskal-kien alde edo batua-ren alde egiten duen, dena ongi etorria izan dadila, herritarra baita erabaki behar duena. Garestarrak Izarbeibarreko euskara ikasi nahi badu, ikas dezala. Eta betoz liburuak Nafarroako Gobernutik, Eusko Jaurlari-tzatik, edo Frantziatik. Baina betoz.

